

hvorledes vil det nemlig gaa i Berden, hvis vi vilde overføre denne overordentlig lille Moral, som det ærede Medlem opstiller lige over for Ministrene, paa de militære Befalingsmænd. Hvis i et Slag en General havde Lov til at lade være at parere Ordre, fordi det forekom ham, at det var rigtigere ikke at gjøre det, vilde den fuldstændigste Opløsning indtræde og de allerforsærdeligste Konsekventer komme deraf. Det er netop dette, som det ærede Medlem vil have indført i det politiske Liv; men her er netop Sagen den, at de politiske Forhold ere ganske analoge med de militære. Sagen er nemlig den, at der i saadanne Forhold maa være bestemte og faste Regler, som man ikke kan handle imod, men som man ubetinget skal følge. Nu skal det ganske vist indrømmes, at alle saadanne Regler maa blive usuldfomne ligesom alle menneskelige Foranstaltninger i det Hele taget; der kan naturligvis indtræde Tilfælde, hvor Reglerne ganske vist skulde følges, men hvor de dog ikke blive fulgte, medens den Bekommende dog kan staa med en overordentlig ven Samvittighed og ikke vil blive straffet; men tværtimod vil kunne fortjene Ros. Dette er imidlertid en Følge af, at alle menneskelige Love og Anordninger til en vis Grad ere usuldfomne; men dette er en helt anden Ting end at give en Lov af et saadant Indhold, at man siger til enhver Regjering: Tro S, at det er rigtig at holde denne Bestemmelse, saa vær saa god, saa er det godt, men tro S, det er bedre ikke at holde den, saa lad være, det gjør ikke Noget. Dette er den bekendte gamle Historie om den af Napoleons Generaler, som gjorde Udslaget ved Marengo, — tror jeg, at det var — ved at handle mod den ham givne Ordre, og som blev belønnet, fordi han lod være at adlyde sine Ordre og derfor seirede. Deraf følger imidlertid aldeles ikke, at han formelt havde Ret til at lade være at parere Ordre. Ganske saaledes er Forholdet ogsaa her. Hvis Grundloven overhovedet skal betyde Noget, maa en Lov om Ministrenes Ansvarlighed være saa streng, at ingen Minister kan handle imod Grundlovens Bud, og at ingen Minister kan skyde sig ind under den almindelige Regel, at det har været nødvendigt at handle hurtig og derfor har maattet gribe til disse Midler. Nei, han maa tage Risikoen for, hvad han har gjort, paa sig, idet han staa lige overfor Rigsdagen, der, hvis den vil, kan faae ham dømt i samme Dieblif; men han har ogsaa paa den anden Side Ret til at stole paa, at, hvis han har handlet forsvaret og hvis der virkelig har foreligget et saadant Tilfælde, som har gjort det nødvendigt for ham at handle saaledes, vil Folkethinget ikke anklage ham, og saa vil han altsaa ikke blive dømt. Lægger man derimod Sagen i Rigsrettens Haand ved at gjøre Loven utydelig i sine Udtryk, saa slapper man den konstitutionelle Disciplin her i Landet, og det er netop den konstitutionelle Disciplin, som det gjælder

om at have derved, at man stiller Ministeren saaledes, at han ikke kan fravige eller afvige fra Grundlovens Bud uden ved ligesvem at lægge sig Folkethinget i Bold. — Lige overfor den ærede Ministers Udtalelse skal jeg ikke fremsætte nogen videre Betslagelse over, at det høitærede Ministerium ikke vil yttre sig idag. Dette er maaske rigtig; jeg veed ikke, hvilke Grunde det høie Ministerium har til denne Tausshed; men jeg vilde ønske, at det høitærede Ministerium ikke af denne Tausshedsbeslutning idag vil udlede en lignende Tilbageholdenhed lige overfor et eventuelt Udvalg eller lige overfor Sagens videre Behandling her i Salen, og jeg skal tillade mig at sige hvorfor. Fordi jeg tror, at Enhver maa ønske saa hurtigt som muligt at komme ud af de Tilstande, hvorunder vi leve, de Tilstande, vi ere komne ind i de sidste Aar. Jeg vil villig indrømme mine Herrer Modstandere, at da i Efteraaret 1873 det ærede Medlem fra Mors (Schjöring) indbragte en Adresse til Hans Majestæt Kongen, og de stemte imod den, og jeg stemte for den, de da med Rette kunde sige til mig, at der da var meget god Udsigt til, at det kunde gaa paa den Maade, hvorpaa det hidtil havde gaaet, og at der ikke var nogen Grund til for Tiden at slaa ind paa en anden Vej; de skulde nok holde det gaende. Men nu kunne de ikke sige det mere, thi nu have vi prøvet, hvorledes det er holdt gaende, og hvordan der er blevet handlet. Siden den Tid har der været tre Ministerier, siden den Tid er der ikke blevet sat een Lov igjennem, alle de store organiske Love have ligget hen siden den Tid og kunne ikke komme af Pletten, siden den Tid er Grundloven ved løse Erklæringer fra det forrige Ministeriums Side bleven angrebet i det Mindste i Folkets Bevidsthed, og siden den Tid er der sket Ting, som have virket ødelæggende, slappende og demoraliserende baade paa Lovgivningens Omraade og paa den anden Side ogsaa paa Administrationen her i Landet, Noget, der altid vil være Tilfældet, naar en Regjering vælger hvert Dieblif. Naar en Regjering ikke kan holde sig mere end et Aar, naar Tilstanden bliver saaledes, at den ingen Love kan bringe ud, naar den ingen Støtte har i Befolkningen, naar den ingen Kraft har paa Administrationens Omraade, og naar den endelig kommer til at vælge hvert Aar, saa at Principerne og Grundfætningerne for Administration og Lovgivning ogsaa vælge hvert Aar, saa siger jeg, er det Land, der er inde paa denne Vej, inde paa en meget uheldig Vej. Enhver vil indrømme, at dette ikke er heldigt, hvilket Parti han end hører til. Nu kan En eller Anden sige: „Det er ikke normale Tilstande, det kan ikke gaa i Længden, vi maa se at komme ud af det. Der er fra de Herrer's Side og fra vore Modstanderes Side nu forsøgt gennem adskillige Aar at komme ud af det, men vi ere ikke komne ud af det, og jeg ser ikke den fjerreste Udsigt til at komme ud af det.